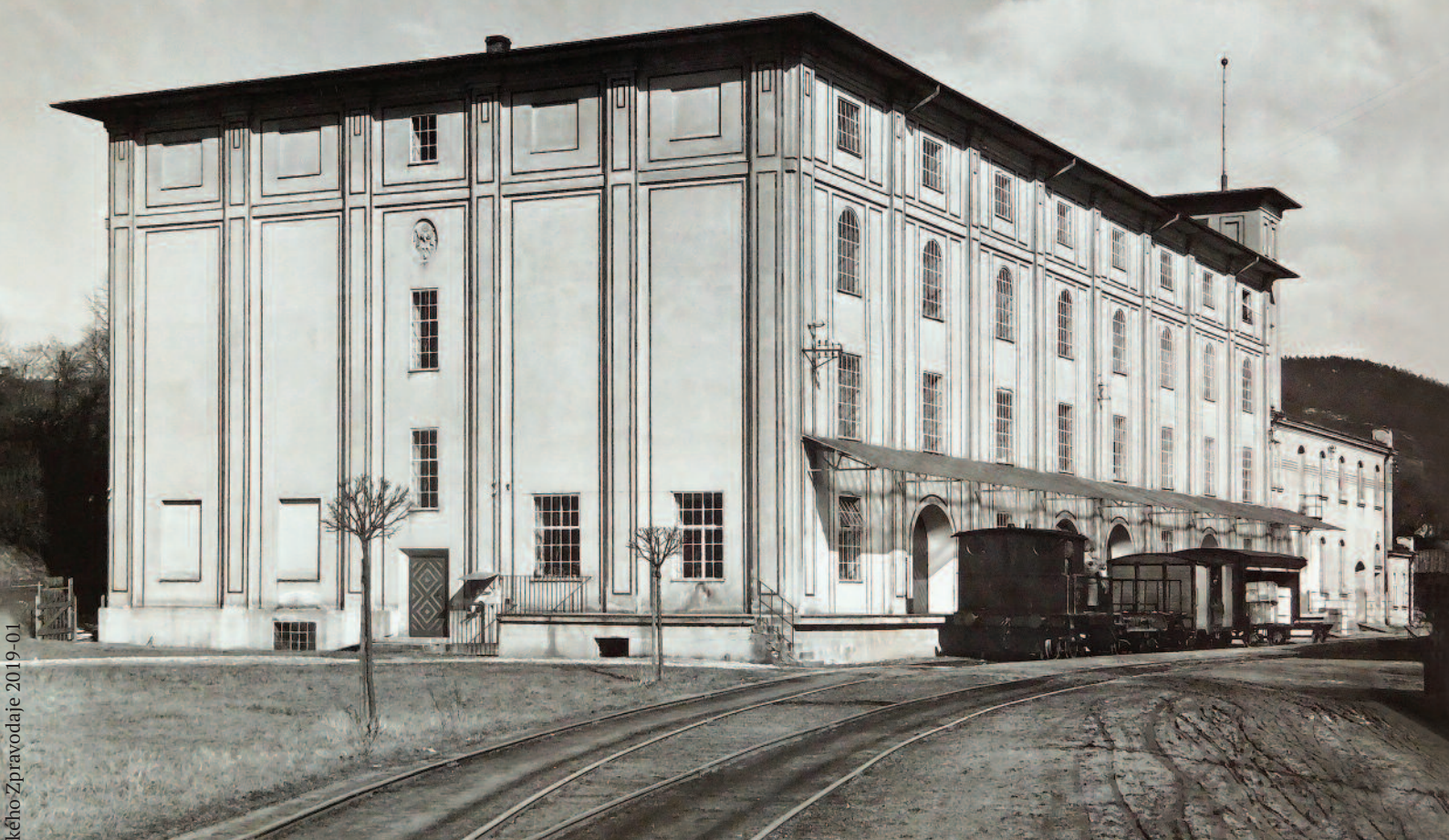

Obrázky z Vratislavic nad Nisou

MAREK ŘEHÁČEK

Sklad vlny firmy Ignaz Ginzkey byl postaven ve stylu art deco ve druhé polovině 20. let 20. století známou libereckou firmou Gustav Sachers Söhne ve východní části továrny. Materiál pro výrobu koberců sem byl navážen po železniční vlečce, která končila přímo u zastřešené nákladové rampy. Velká tovární okna ze železných profilů, dřevěně vyskládané dveře, členění fasády i charakteristická věžička dodávaly objektu až pevnostní charakter. Industriální krása ginzkeyovského magacínu bohužel zanikla po válce, kdy byl objekt vpředu zastíněn novou budovou. Původní mašinku poháněnou natlakovanou párou dnes pamatují jen poslední zbytky kolejnic na továrním dvoře.

Archiv Ondřej Marčák

Fascinující je příběh o továrníkovi Ignazovi Ginzkeyovi, který začínal roku 1843 tkát koberce z vlněných zbytků v rodinné chalupě nad Nisou a postupně vybudoval podnik, který později zabral drtivou část centra Vratislavic. Těsně před vypuknutím hospodářské krize na přelomu 20. a 30. let 20. století firma zaměstnávala dva tisíce lidí. Provozovala prádelnu vlněné i papírové příze s téměř deseti tisíci vřeteny

a tkalcovny a vazárny, v nichž vznikaly koberce nejrůznějších typů – od laciných jutových až po nesmírně drahé ručně vázané kusy.

Významné bylo, že v energeticky soběstačném areálu o úctyhodné ploše 56 000 metrů čtverečních probíhala výroba v uzavřeném cyklu – od zpracování potřebných surovin, přes umělecké návrhy podoby koberců až po jejich finální výrobu, expedici a obchod.

V Pobočné ulici najdeme šedivý objekt č. p. 284, na kterém visí plechová tabule s nápisem Závodní jídelna. Mnozí bývalí zaměstnanci Bytexu si na chvíli strávené uvnitř jistě rádi vzpomenou. Zajímavé je, že původně velmi elegantní stavba vznikla pro jídelnu zaměstnanců továrny již za Ginzkeyů. Firma kladla velký důraz na péči o své pracovníky, kteří se hodnotně a vcelku lacině mohli právě zde stravovat, měla také svoji pekárnu a podporovala i konzumní spolek zaměstnanců, který nabízel výhodně potraviny. Škoda, že zdobená fasáda jídelny a prodejny později ustoupila šedému břizolitu.

Archiv Ondřej Marčák

Vila pro Ignaze Ginzkeye a jeho rodinu vznikla pod svahek na okraji továrního areálu. Předlohou pro ni byly zámečky šlechty. Koneckonců většina tzv. textilních baronů na Liberecku se ve druhé polovině 19. století snažila pěstovat bytovou kulturu okoukanou od místní vrchnosti. To, že Ignaz Ginzkey se nikdy povýšení do šlechtického nedočkal – podle vratislavických urbánních legend to bylo prý proto, že při návštěvě císaře vypálil při hostině panovníkovi facku –, neznamenalo, že by nemohl bydlet jako zámecký pán v krásných komnatách plných obrazů, sbírek a starožitností.

Archiv Václav Černý

Celkový pohled na Ginzkeyovy závody v roce 1928. Zajímavé je, že podobné pohledy vždy rafinovaně zvětšovaly mohutnost výrobních hal, snad aby dávní továrníci měli radost z toho, jak moc jejich podniky ovlivnily vzhled měst a obcí. Na obraze je velmi dobře vidět obě dvě části továrny propojené železniční vlečkou. Vpravo je dobře patrná kotelná se zauhlovací a vodárenskou věží, tovární haly a správní objekt postavený podle projektu architekta Leopolda Bauera. V levé části jsou pak výrobní haly a velký sklad. Uprostřed dole je pěkně vidět původní továrnická vila, podobná klasicistnímu zámečku. Téměř všechny domy mezi oběma částmi továrního areálu patřily firmě Ignaz Ginzkey a sloužily vesměs ubytování úředníků a dělníků.

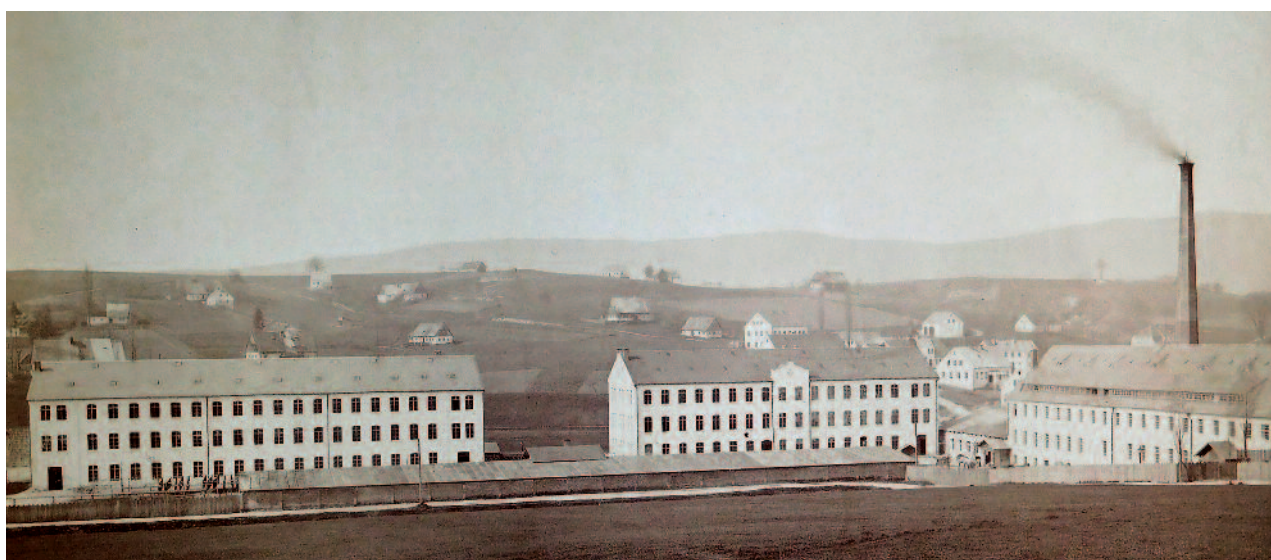
Archiv Ondřej Marčák

Nejvýchodnější objekt Ginzkeyovy továrny vznikl u řeky Nisy na místě Elstnerova mlýna. V něm provozovaná horní přádelna 20. února 1907 mezi 3. a 4. hodinou ranní vyhořela. Podél nové budovy vedla dnes již volně přístupná cesta směrem k dnešní Dlouhomostecké ulici, lemovaná kaštanovou alejí.

Archiv Ondřej Marčák

Pohled na západní část fabriky v roce 1872. Obě budovy se dochovaly dodnes, jen propojeny novějším objektem. Napravo od prostřední haly byla za časů první světové války podle Bauerova projektu přistavěna nová kotelna se zauhlovací a vodárenskou věží, která je dnes nejslavnější stavbou bývalé kobercárny.

Archiv Václav Černý